

HANKESUUNNITELMA

Oma Visio - Hauhon pitäjän vesienhoitohanke

Tiivistelmä

Hankkeen päätavoitteet:

Hauhon pitäjän elinvoimaisuuden kehittyminen ylläpitämällä ja parantamalla vesistöjen tilaa.

Hauhon alueen vesien ja valuma-alueiden kunnostus- ja hoitotyön edistäminen ja niiden saaminen osaksi jatkuvaa yhteisöllistä toimintaa.

Kohdealue:

Hauhon pitäjän alueen järvet ja niiden valuma-alueet eli Hauhon reitti Vihavuodenkoskesta Kyllönjokeen. Pääosa kohdealueesta on viereisellä kartalla.

Hankeaika: 1.8.2023 – 30.6.2026

Toimenpiteet ja aikataulu:

	Syky 2023	Talvi 2024	Kevät 2024	Kesä 2024	Syky 2024	Talvi 2025	Kevät 2025	Kesä 2025	Syky 2025	Talvi 2026
Hanke-alueen maan ja vesien arvon nostaminen										
Tietoisuuden lisääminen										
Konkreettisten vesienhoitotoimien suunnittelu										
Maa- ja vesialueiden omistajien sitouttaminen jatkuvaan kunnostus- ja hoitotyöhön										
Sidosryhmäyhteistyö										
Verkostojen kehittäminen ja tapaamiset										
Viestintä ja koulutukset (mm. Kotiranta kuntoon -kurssit syksyisin)										
Ojitusyhteisöjen aktivointi										
Vesistöjen ekologisen tilatiedon parantaminen										
Olemassa olevan tiedon kokoaminen										
Tutkimustarpeiden arviointi										
Uudet tutkimukset										
Vesien tilan parantaminen kokonaisvaltaisilla toimenpiteillä										
Hankeyhteistyö Opitaan lisää ojista -hankkeen kanssa, toimenpiteiden synkronointi ja hyvien käytänteiden edistäminen										
Vesienhoitosuunnitelma										
Toteuttajaverkoston luominen, osaamisen kehittäminen										

1. Hakija

Hankkeen hakijana on Pro Hauhonselkä ry, hankekumppanina on KVVY Yhdistys. Hankkeen vastuullisena johtajana toimii Pro Hauhonselkä ry:n puheenjohtaja Timo Karttunen.

Pro Hauhonselkä ry perustettiin 30.10.2016 edistämään alueen kokonaisvaltaista vesienhoitoa ja Hauhon pitäjän vesistöjen suojelua. Pro Hauhonselkä ry:n toiminta-alueeseen kuuluvat Ilmoilanselkä, Hauhonselkä, Iso-Roine ja Pyhäjärvi valuma-alueineen sekä Vihavuodenkoski. Veden laadun heikentyminen alkoi huolestuttaa ihmisiä alueella jo 1990-luvulla tehtyjen tutkimusten seurauksena. Yhdistyksellä on nykyisin noin 250 jäsentä ja se on toiminut aktiivisesti monissa vesienhoitohankkeissa, vesistöjen hoito- ja kunnostustöissä sekä tehnyt monipuolista vesien tilan seurainta.

Hauhon pitäjän vesistöt valuma-alueineen ovat osa Kokemäenjoen vesistön Hauhon reittiä. Olemme mukana toteuttamassa osaltamme Vesivisio 2050 -kansallista vesienhuoltouudistusta. Kokemäenjoen vesistön Vesivisio 2050 on pitkälle tulevaisuuteen ulottuva näkemys siitä, millaisena haluamme nähdä vesialueemme ja sen toiminnot, vesivarojemme käytön, vesienhoidon, virkistyskäytön ja kalatalouden vuonna 2050. Visio kiteytyy kahteen lauseeseen: Hyvälaatuinen ja monipuolinen vesiympäristö varmistaa vesiin kytkeytyvät ekosysteemipalvelut. Niille rakentuvat luotettava vesihuolto, täysipainoinen virkistyskäyttö ja uudenlaiset ansaintamahdollisuudet ekologisesti ja taloudellisesti yhteen sovitettuna.

Hankevetäjän työ ostetaan ympäristöalan yritykseltä tai hankkeeseen palkataan ympäristöalan asiantuntija.

2. Hankkeen tarve ja tausta

Elinvoiman ylläpitäminen

Hauhon pitäjän alueella on neljä suurta järveä: Iso-Roine, Pyhäjärvi, Hauhonselkä ja Ilmoilanselkä. Vesistöt ovat suuri vetovoimatekijä. Pitäjän asukasluku (noin 3700) kasvaa kesäisin huomattavasti, kun 2800 kausiasunnon omistajaa viettävät aikaansa järvien rannoilla. Kausiasukkaat ostavat alueen palveluja keskimäärin 3660 eurolla vuodessa taloutta kohden (Mökkibarometri 2021, Luke). He tuovat alueen yrityksiin liikevaihtoa noin 9,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi vesistöjen kunnolla on vaikutusta alueella toimivien matkailuyritysten menestykseen ja pitäjän imagoon.

Vesistöjen kunto vaikuttaa kausiasukkaiden ja matkailijoiden alueella viettämään aikaan sekä rantatonttien ja kiinteistöjen arvoon. Jos esimerkiksi sinileväkukinnot estävät lasten uimisen, kynnys tulla alueelle nousee. Lisäksi peltojen hyvä kasvukunto ja valumavesien hallinta on eduksi alueen viljelijöille. Tämän vuoksi vesienhoito on keskeinen asia alueen elinvoimalle.

Hyvinvoivat vesistöt edistävät osaltaan luonnon monimuotoisuutta, millä on suora vaikutus myös ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Aikaisemmat vesienhoitohankkeet

Hauhon pitäjän alueella on tehty vesienhoitohankkeita myös aikaisempina vuosina. Pro Hauhonselkä ry on ollut näissä mukana:

- Hauhonselän Haapasaaren kannaksen uoman avaaminen sekä vesikasvien niitot 2018 sekä Niemenjuovan väylän leventäminen niittämällä 2018-2019.
- Vanajavesikeskuksen Pakka-hankkeet 2017-2019: Vesistösuunnittelu-Pakka, rahoittaja Linnaseutu ry ja Vesistökuunnostus-Pakka, rahoittaja Hämeen ELY-keskus.
- Metsäkeskuksen Vuolujoen vesienhoitohanke 2020-2023, suunnitelmat jäivät toteuttamatta Metsäkeskuksen kilpailuttaman urakoitsijan konkurssin vuoksi.

- Hämeen ammattikorkeakoulun Opitaan ojista -hanke 2021-22, jossa Hämeen ammattikorkeakoululla hallinnollinen rooli ja rahoittajana Hämeen ELY-keskus. Jatkohankkeelle Opitaan lisää ojista on myönnetty rahoitus maaliskuussa 2023.

Näiden lisäksi on toteutettu Pro Hauhonselkä ry:n toimialueen järvien hoito- ja käyttösuunnitelma (2019). Lisäksi Pro Hauhonselkä on toteuttanut kaksi vesinäytehanketta, joilla on kartoitettu vesien tilaa. Näiden hankkeiden rahoittajana omarahoitusosuuden lisäksi on toiminut Linnaseutu-leader ja Ely-keskus.

Aikaisempien hankkeiden pohjalta Pro Hauhonselkä ry:llä on hyvä tietämys siitä, mitä lisätietoa ja toimenpiteitä alueella tarvitaan. Hauhon pitäjän maanomistajilla on kiinnostusta valuma-alueelähtöiseen jatkuvaan kokonaisvaltaiseen vesienhoitoon.

Oma Visio -hankkeen tarkoituksena on päivittää ja edistää järvien hoito- ja käyttösuunnitelmien toteutusta ja luoda pysyvät verkostot ja toimintamalli jatkuvaan vesienhoitoon. Toiminnan lähtökohtana on ”Pälkäneen malli”, joka on kehitetty Luopioisten Säästöpankkisäätiön SUVI-hankkeessa. Pälkäneen mallissa vesienhoito on tehty maanomistajille mahdollisimman helpoksi: a) maanomistajille tarjotaan apua vesienhoitoon, b) yhdistys ohjaa varoja omarahoitusosuuden pienentämiseen, c) yhdistys toimii hankkeiden hakijana ja hoitaa byrokratian.

3. Tavoitteet, toiminta-alue ja kohderyhmä

Tavoitteina ovat:

- Saada kokonaiskuva ja yhteisymmärrys alueen vesienhoidon tilasta ja tarpeista.
- Alueen toimijoiden tietoisuus vesien tilasta lisääntyy ja alueen vesistöjen hoitoon syntyy kestävä toimintakulttuuri. Tämä tarkoittaa alueen toimijoiden strategioiden huomioimista ja yhteisenä tavoitteena on puhaltaa yhteen hiileen.
- Viljelijöiden tietoisuus maan kasvukunnon parantamisesta ja peltojen vesitalouden hallinnasta lisääntyy.
- Vireille saadaan useita valuma-aluekohtaisia kunnostushankkeita. Vähintään kahdeksalle kohteelle tehdään kunnostussuunnitelma ja näistä vähintään viiden toteutukseen haetaan rahoitusta.
- Ylläpitää ja parantaa alueen vesistöjen tilaa pitkällä tähtäimellä vähentämällä vesistökuormitusta.
- Puhtaiden vesistöjen ja kasvavan elinvoiman myötä sekä ympärivuotiset että kausiasukkaat pysyvät alueella.

Toiminta-alueena on Hauhon pitäjän alue. Kohderyhminä ovat alueen asukkaat, kausiasukkaat, maa- ja vesialueiden omistajat sekä vesienhoitoon liittyvät sidosryhmät.

4. Yhteydet mahdollisten rahoittajatahojen sääntöihin ja strategioihin

Yhteys Hauhon Säästöpankkisäätiön sääntöihin

Hauhon Säästöpankkisäätiön säännöissä säätiön toiseksi tarkoitukseksi määritellään Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan alueen elinvoimaisuuden, hyvinvoinnin ja taloudellisen kehityksen tukeminen. Oma Visio-hanke toteuttaa tätä tarkoitusta ylläpitämällä ja parantamalla vesistöjen tilaa alueen vetovoimatekijänä.

Yhteys Linnaseutu ry:n strategiaan

Hanke luo mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja uudenlaiseen yhteistyöhön. Yhteinen tavoite ja tapahtumat lisäävät yhteisöllisyyttä niin alueen asukkaiden kuin maanomistajien ja kausiasukkaiden välillä. Vesistöjen tilan paraneminen edesauttaa alueen elinvoimaisuutta. Nuoret ovat keskeisesti mukana hankkeen toimenpiteissä. (Painopiste: Yhteisöllisyyden ja osallisuuden voima)

Vesistöjen tilan paraneminen edesauttaa alueen yritysten, erityisesti matkailun toimintaedellytyksiä. (Painopiste: Paikallisuus, yhteistyö ja uudistuminen yritystoiminnan kehittämisen lähtökohtina)

Hanke mahdollistaa ja valmistelee ratkaisuja vesistöjen tilan parantamiseksi, mikä edesauttaa lähiluonnon virkistys- ja yritystoiminnan kehittymistä. Tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen luonnon prosesseista on hankkeen keskeinen tavoite. (Painopiste: Luontoa hoitaen ja hyödyntäen)

Nuorten osallisuus hankkeessa lisää heidän valmiuksiaan yhteistyössä ja kehittämistoiminnassa. (Painopiste: Askelia tulevaisuuteen)

Yhteys Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmaan

Oma Visio -hanke toteuttaa osaltaan Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmaa, jonka tavoitteena on hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen tilan paraneminen ja hyvässä tai sitä paremmassa tilassa olevien ekologisen tilan säilyttäminen. Hauhonselkä ja Ilmoilanselkä ovat ekologisen tilan luokitukseltaan tyydyttäviä, Pyhäjärven ekologinen tila on hyvä ja Iso-Roineen erinomainen.

5. Toimenpiteet ja aikataulu

Hankkeen tavoitteita toteutetaan neljän eri osa-alueen kautta:

- Hanke-alueen maan ja vesien arvon nostaminen
- Maa- ja vesialueiden omistajien sitouttaminen jatkuvaan vesienhoitotyöhön
- Vesistöjen ekologisen tilatiedon parantaminen
- Vesien tilan parantaminen kokonaisvaltaisilla toimenpiteillä

Osa-alueiden toimenpiteet on esitetty tarkemmin liitteessä 1.

6. Hankkeen verkostojen kehittäminen

Hankkeen toteutusta ohjaa hankeryhmä, jossa on edustajat seuraavista organisaatioista: Pro Hauhonselkä ry, Hauhon Säästöpankkisäätiö, Hauhon Pitäjä ry, Hauhon Yrittäjät ry, MTK Hauho, KVVY ry ja Vanajavesikeskus. Hankeryhmään tulee myös Linnaseutu ry:n edustaja.

Hankeryhmä kokoontuu vähintään kuusi kertaa vuodessa, sidosryhmäverkosto kaksi kertaa vuodessa. Pienempi, avaintoimijoista koostuva, operatiivinen ydintiimi kokoontuu noin kerran kuukaudessa. Hankeryhmän ohella keskeisiä verkostoja ovat sidosryhmäverkosto, paikallisista toimijoista koostuvat, valuma-aluekohtaiset verkostot sekä suunnittelu- ja toteuttajaverkostot. Verkostoille tarjotaan koulutusta ja kehitetään yhteisiä toimintatapoja. Hanke edistää osaltaan alueen avointa ilmapiiriä.

Sidosryhmäverkosto koostuu vesienhoitoon liittyvien toimijoiden edustajista, joista osa on jo nimetty:

- Hauhon Pitäjä ry, Jouni Lehtonen
- Hauhon reitin kalatalousalue, Markku Mikkola, Petri Mäkinen
- Hauhon Säästöpankkisäätiö, Pasi Salmenaho
- Hauhon Yrittäjät ry, Samu Lescelius
- Hämeenlinnan kaupunki, Petra Korkeakoski
- Hämeen ELY-keskus, Elina Sorvali
- KVVY ry, Mikko Ortamala
- MTK Hauho, Olli Caven
- Osakaskunnat ja metsästysseurat -> Hämeen kalatalouskeskus, Tomi Ranta
- Pro Hauhonselkä ry, Timo Karttunen
- Vanajavesikeskus, Suvi Mäkelä

Lisäksi edustajat tullaan pyytämään seuraavista sidosryhmistä: 4H-yhdistys, Hauhon Yhtenäiskoulu, Hämeenlinnan Ammattikorkeakoulu, Lammin biologinen asema, Lammin lukio ja Koulutuskeskus Tavastia, Leader Linnaseutu, Metsänhoitoyhdistys Kanta-Häme, Metsäkeskus ja ProAgria Etelä-Suomi.

7. Hankkeesta tiedottaminen

Viestintää ja tiedotusta toteutetaan yhtäaikaaisesti useissa kanavissa ja pyritään hyödyntämään valmiita alustoja, kuten Pro Hauhonselkä ry:n omia verkkosivuja, Facebook-sivua, Hämeen Sanomia, Niskavuoren Sanomia, ilmoitustauluja sekä maanomistajien ja maanviljelijöiden omia lehtiä ja kanavia (MTK, MHY, Maaseudun Tulevaisuus). Lisäksi kerätään kiinnostuneet sähköpostilistalle. Uutiskirje toimitetaan avainhenkilöille kerran kuukaudessa.

8. Riskit ja toteutuksen arviointi

Hankkeen suurin riski liittyy osallistumisaktiivisuuteen. Tätä pyritään nostamaan aktivoimalla viiteryhmiä tehokkaan viestinnän sekä verkostoitumisen avulla. Kynnystä osallistua madalletaan viemällä mahdollisuuksien mukaan hankkeen toimintoja osaksi muita tapahtumia.

Hankkeen toteutusta arvioidaan määrällisesti viestinnän tavoitavuudella, järjestettävien tapahtumien osallistujamäärillä sekä suunnitteluasteelle saatavien valuma-aluekohtaisten kunnostushankkeiden määrällä. Laadullista palautetta kerätään kyselyillä ja avainhenkilöiden haastatteluilla.

Kaikki määrälliset ja laadulliset tulokset kootaan hankkeen loppuraporttiin.

Oma Visio -hanke, osa-alueet ja toimenpiteet Liite 1

1. Hanke-alueen maan ja vesien arvon nostaminen	
	<p>Tietoisuuden lisääminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viestintä: jatkuva sisällöntuotanto monikanavaiseen viestintään - Henkilökohtainen viestintä - Nuorten toiminta: yhteistyö koulujen, harrastustoiminnan ja Vanajavesikeskuksen kanssa, esittelypisteet sekä toiminnalliset tapahtumat sekä rantojen siivoustopaukset kouluissa, leireillä ja tapahtumissa
	Konkreettisten vesienhoitotoimien suunnittelu (ks. kohta 4)
2. Maa- ja vesialueiden omistajien sitouttaminen jatkuvaan vesienhoitotyöhön	
	Ojitusyhteisöjen aktivointi, 5-10 kohdetta
	<p>Sidosryhmäyhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sidosryhmäverkoston palaverit, 4 krt/vuosi - Valuma-aluekohtaisten verkostojen luominen ja tilaisuudet, vähintään 8 kohdetta - Vesi- ja verkostoitumisillat, 3 krt/kesä - Yhteydenpito maanomistajiin, puhelut, sähköpostit, palaverit
	<p>Viestintä ja koulutukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kotiranta kuntoon -kurssit yhteistyössä Pälkäneen SUVI-hankkeen kanssa, kuuden illan verkkokurssi - Maastokatselmukset ja alustava vesienhallinnan vaihtoehtojen tarkastelu - Maanomistajien aamukahvit 2 krt/vuosi, mukana asiantuntijaluentoja
3. Vesistöjen ekologisen tilatiedon parantaminen	
	Olemassa olevan tiedon kokoaminen yhteen, paikkatietoanalyysien ja asiantuntijoiden avulla
	Tutkimustarpeiden arviointi
	Vesistötutkimukset, perustuvat uusien tutkimusten tarpeen arviointiin
4. Vesien tilan parantaminen kokonaisvaltaisilla toimenpiteillä	
	Hankeyhteistyö Opitaan Lisää Ojista -hankkeen kanssa, toimenpiteiden synkronointi ja hyvien käytänteiden edistäminen
	Vesienhoitosuunnitelma vuosille 2025-2035 huomioiden alueen eri yhteisöt ja jo valmiit suunnitelmat
	Valuma-aluekohtaisten kunnostussuunnitelmien rahoitushakemusten valmistelu
	Suunnittelu- ja toteuttajaverkoston luominen, osaamisen ja yhteistyön kehittäminen, osallistuminen valtakunnalliseen/alueelliseen koulutukseen